

víc. S těmito názory může kterýkoli občan republiky souhlasit nebo nesouhlasit, ať už je či není signatářem Charty 77. (Já například je zásadně odmítám, přičemž i tento můj postoj je mým postojem, nezávislým na aktu mého signování Charty 77).

Nikdo (ani K. Douděra) nemá právo vyhlašovat, že « Danubiové » názory jsou názory Charty 77.

2. Oba pánové redaktori rovněž dobře vědě, že autentické dokumenty Charty 77 podepisují její mluvčí a že text Danubiův *nesignovali*.

3. K. Douděra se snaží znova (jako on i jiní redaktori již dříve) pomluvit a diskreditovat Chartu 77 před politicky angažovanou stranickou i nestranickou veřejností.

K meritu věci tudíž musím připomenout: úvodní prohlášení Charty 77 z ledna 1977 se jednoznačně přihlašuje k helsinskému dokumentu z r. 1975 *jako celku* (a tím i k jeho potvrzení teritoriálního *status quo* v Evropě po r. 1945 a k mezinárodním dohodám, jež poválečnou mapu Evropy, jak národnostní, tak státní, formovaly).

4. Formulace K. Douděry (či jiné, mně neznámé faktory, pocházejíce z území obyčejným smrtevníkům utajovaného) zřejmě ovlivnily i evropského redaktora « Hlasu Ameriky » p. Daňka natolik, že ve své zprávě (vyšlané 22. února večer) rovněž naprostě nesprávně spojuje úvahu « Danubia » s činností Charty 77. Tím pak v tragikomickém souladu napomáhá K. Douděrovi v mateně politicky angažované čs. veřejnosti.

Protestuji a žádám ve smyslu výše uvedeného o otištění tiskové opravy v *Rudém pravu*.

(Pokud pánové O. Švestka a K. Douděra jsou a chtějí být marxisty a pokud pro ně není novinářská etika prázdnou frázi, měli by si připomínat dnes a denně ono leninské « pravda je nejspolehlivější spojenkyní revoluce »; já dodávám: « lež je její zhoubou ». A v národě, který se pyšní Havlíčkem, to platí dvojnásobně, což ovšem neznamená, že by páter Koniáš nebyl také Čech).

1. března 1979

Doc. dr. Luboš Kohout CSc (Praha)

Na vědomí : mluvčí Charty 77.

Vážené redakce !

Články, týkající se odsunu Němců z Československa v r. 1945, uveřejněné v posledních číslech *Svědectví* mají společný nedostatek v tom, že z nich není úplně jasné, proč byly napsány a čeho se chtějí dobrat. To se týká hlavně článků, které s odsunem nesouhlasí, a zdůrazňují přitom nutnost se dobrat pravdy (Mlynář) anebo dokonce už « pravdu » předkládají (Danubius). Kdyby jim šlo skutečně o pravdu, tak by si Danubius nevybral pro svůj článek jen fakta, která se mu hodí, a Mlynář by se nepouštěl do diskuse bez faktografických znalostí historie i nedávné minulosti. Oběma autorům spíše než o pravdu u « poučení » se z ní, jde o budoucnost vztahů česko-německých.

Jak už naznačil Hübl v Danubiově případě, jejich úvahy jsou postaveny na ilnosti, že odsun Němců pravděpodobně ulehčil komunistům práci v poválečném Československu, a hlavně na obavě, že odsun Němců by mohl být přičinou ne právě přátelského vztahu Německa k Československu v budoucnosti. Danubius se dokonce obává, že by Němečtí mohli použít zásady « oko za oko, zub za zub ». Nechme stranou tyto hypothetické úvahy, protože svědčí o značně zjednodušeném politickém vnímání obou autorů. Danubius i Mlynář prohlašují, že hlavní motivací jejich článků je mravní důvod. Problém je, že jejich mravní stanovisko je naprostě nejasné, neboť jejich články jsou v podstatě založeny na úvahách o budoucích výhodách či nevýhodách té které situace, což je stanovisko, které těžko může být nazváno už samo o sobě mravní. Také jejich požadavek mravního

očištění českého národa diskuse postrádá skutečný mravní základ. Ne že by taková diskuse nebyla zapotřebí, anebo nemohla mít mravní základ, ale stavět ji na požadavku « Našu vinu musíme s plnou odpovedností rešit my, ak sa nechceme dočkat dalších opakujúcich sa dejstiev tejto tragedie, » a Němcům nechat co je jejich, je přinejmenším naivní a skoro zaváni vyděračstvím (pokud zrovna autor nemá na mysli pozvání všech odsunutých Němců a jejich potomků zpět do Československa, nebo odtržení Sudet od Československa). Naopak, za předpokladu, že otázka odsunu Němců je živá v Německu, diskuse s Němcí se musí stát základem jejího řešení, má-li to být řešení důstojné, a má-li mít mravně, právně a lidsky trvalý charakter. Kriteria na hodnocení faktů musí být postavena pro obě národnosti na stejných principech.

Vyvolávat sympatie Němců tím, že si český národ bude kolektivně sypat popel na hlavu a očekávat za to milosrdenství ve chvíli, kdy toho Československo bude potřebovat, je nejen laciný, ale i nebezpečný postup pro národ, který neztratil ambice na důstojnou a samostatnou existenci. Je pravidlem, že jeden národ nedělá dobrovolně něco dobrého pro druhý jen z čistého milosrdenství, ale zpravidla také kvůli svému prospěchu, ať už zřejmému či skrytému.

Nikdo, kdo se bude zabývat odsunem Němců z hlediska současných praktických potřeb a eventuálního budoucího jednání, by neměl zůstat bez důkladné znalosti vztahů českého a německého obyvatelstva v Rakousku a za první republiky. Získat tyto znalosti není zrovna snadná práce, ale jinak se k žádnému skutečnému porozumění česko-německých vztahů, včetně odsunu, nedojde, a už vůbec se nedojde k takovému řešení těchto vztahů, které by přineslo méně problémů než řešení uskutečněná v minulosti. Nesmí se také zapomenout na stanoviska, aspirace a mentalitu Němců, u nichž pocit kontinuity a vzájemné sounáležitosti je mnohem silnější než u Čechů.

Ti, kteří oponovali Danubiovu článek, brali v úvahu hlavně historickou zkušenosť vztahů Čechů a Němců v Čechách a na Moravě, a problémy těchto vztahů. Podstatným faktorem těchto vztahů do r. 1918 bylo, že politická moc byla v rukou Němců, ač měli v Rakousku i v českém království menšinu, a Češi neměli ani naději na takové postavení ve své zemi, jako měli Němci za první Československé republiky. Němci z – Čech a Moravy měli oporu v Němcích v Rakousku, a všichni Němci monarchie ve sjednoceném Německu. Bylo by politicky nezodpovědné s takovými faktory nepočítat i do budoucna. Také by bylo politicky nezodpovědné počítat pro budoucnost jen s těmi nejoptimálnějšími podmínkami vývoje západoevropských států včetně Německa, jak se o to pokouší Mlynář. Tragické důsledky špatných politických rozhodnutí, beroucích v úvahu jen výhody v blízké budoucnosti, se mohou projevit až za desítky let, či ještě později.

Historické zkušenosť ukazují, že soužití Čechů a Němců v jednom státě bylo velmi nesnadné. V době problémů a konfliktů, bez kterých se ani v budoucnu žádný stát neobejdě, se lojalita Němců řídila většinou jejich národností, což jistě bylo zčásti podmíněno tím, že Německo, jako stát velký, rozvinutý a pracovitý, mělo možnost svým občanům nabídnout vše (a tím zdaleka není myšlena jen materiální oblast) než za určitých okolností stát malý. A tento faktor zůstane i v budoucnu trvalý.

To, že některí považují odsun Němců za konečný, nemusí ještě ani zdaleka znamenat, že souhlasí s tím, že byl proveden, a hlavně, jak byl proveden. Avšak z hlediska budoucího svobodného Československa, situace jež se vytvořila odsunem Němců, může být považována za méně problematickou pro vnitřní rozvoj a důstojnou sebezáchovu českého a slovenského národa než ta, která existovala před rokem 1945.

Pokud se otázka existence Československa postaví tak, že tato země v podstatě nemá v budoucnu naději na samostatnost, pak otázka odsunu Němců nabývá úplně jiný charakter. Ale když někdo píše studii o tak závažných problémech jako je odsun Němců

z Československa a jeho důsledky, měl by nejprve jasně a poctivě formulovat sobě i čtenářům svá základní stanoviska, motivaci a účel své úvahy, a především nezaměňovat hledání pravdy s politikařením a mravní stanoviska s povrchním moralizováním.

Marie Lachmanová (Ottawa)

Vážený pane redaktore,

Otázka odsunu Němců dělí už po generace – jak známo – českou veřejnost doma i v exilu do dvou táborů : většiny, která byla a je pro odsun, a menšiny, která je proti němu od počátku nebo po dozrání jistých zkušeností. (Pochybuji, že by se našlo mnoho těch, co byli původně proti odsunu, a pak změnili stanovisko.) Zatímco ve vlasti dochází pod iracionálním sice, ale systematickým úakem totalitární moci k těžko postižitelným a sledovatelným názorovým posunům a možná i k zosílení front v této otázce, exil petrifikuje více méně názorové pozice své « vlny » : únorový exil je převážně pro odsun, až na vzácné individuální výjimky, srpnový exil také pro odsun, ale s vyhnaněnou menšinou proti němu, charakteristický exil – v souladu s bojem o lidská práva – většinou, jež je ovšem málo početná, proti odsunu. Nevůle změnit názory přivezené z vlasti je pro exilovou psychiku příznačná, kromě toho pokrovská, elitní « jádra » všech exilových vln se shodují v souhlasu s odsunem a v nevalné pohotovosti srovnávat jej s obdobnými akcemi v oblastech totalitární moci, dnes třeba v jižním Vietnamu. Mnozí dodnes klasifikují odsun jako akci pokrovskou a pro klidnou budoucnost českého národa nezbytnou. Kategorie nezbytnosti patří přece k hlavním dogmatům náboženství pokroku ; i svoboda spočívá pak, jak víme, v poznání této nezbytnosti.

Oba tábory operují ovšem řadou argumentů morálních, historických, ekonomických, politických atd., které podle akcentování, výběru, absolutizace či relativizace mohou pádně posloužit tomu či onomu táboru. Je známo, že v historii občanských válek – a odsunu, vedle totální likvidace, představuje jejich nejvyšší stadium tzv. *Endlösung* – se pojmosloví a důkazy pro argumentaci obou stran vybírali často z jednoho kadlubu, a mohlo to být třeba i slovo Boží. [...]

Dovoluji si připojit úryvek z delší studie (jejíž hlavní téma se netýká odsunu), v němž, domnívám se, se objevuje pár myšlenek, které dosud nebyly nadhozeny v souvislosti s touto otázkou :

... Českou argumentaci pro odsun podporují převážně generace české intelligence vědomě účastné politického dění zhruba od let třicátých, tedy v oněch letech nemalých duchovních a politických rozporů a kombinací : masarykismu, trockismu, stalinismu, fašismu, vždy s příslušným aparátem ideologické hantýrky a mýtu, v letech, které nakonec během třílet 1945-47 vyústily v syntézu zvanou Národní frontu, již umožnila dialektika nezadržitelně se prosazující « bytostně jiné » moci, která také pár let před likvidací Čechů vojensky a technicky zaštítila odsun Němců. Český národ a česká intelligence se tenkrát staly jejím dobrým sluhou i pacholkem, jako jinde též mocí otročili Němeči, Poláci, a pak zase Číňané, Vietnamei, Kambodžané a jinde africké kmeny a jihoamerické mísenci, nemluvě o premiantech z Harwardu, Yalu a Cambridge.

Zvláštní ironii skrývají v sobě právě ty argumenty pro odsun – jehož *post factum* ostatně vzdaluje dnes vnitropoliticky Čechy od Slováků –, které poukazují na integritu československých hranic. V té souvislosti se sluší poznámenat toto : málokterý státní útvar v Evropě vyrostl z tak vágnej a někdy až trapně groteskní představy svých vlastních hranic jako právě ČSR. Řečeno přesněji : čím dále se v ČSR postupovalo od západu k východu, tím nejasnější a libovolnější se jevily hranice. V roce 1918 bylo z velké části nejasno